

JEOPOLİTİK VE STRATEJİK BAĞLAMDA KIBRIS'IN TÜRK TOPLUMUNDAKİ YERİ

Abdullah TAŞKESEN*

Öz

Bu çalışma Kıbrıs'ın Türk Tarihindeki yeri, jeopolitik ve stratejik önemi ile birlikte Ada'nın Uluslararası Alandaki konumundan dolayı Türkiye, Yunanistan ve İngiltere arasında yaşanan toplumsal hareketliliğin sosyolojik boyutu incelenecektir. Ada'nın Türklerin hâkimiyetine geçmesiyle birlikte, üzerinde emelleri bulunan devletlerin bitmek bilmeyen uluslararası entrikaların politik ve diplomatik yönlerinin sosyolojik nedenleri incelenecektir. AB ve ABD'nin enosis¹ fikir ve uygulamalarına karşı toleranslı politikalarının nedenleri üzerinde durulacak, garantörlük antlaşması gereği Ada'da söz sahibi olan ve Ada'da bulunması gereken Türk askerine karşı rahatsızlık duygusunun sosyolojik ve psikolojik nedenleri de analiz edilecektir. Yunanistan'ın Kıbrıs'ta yaşayan toplumların self- determinasyon ilkesinin uygulama isteğinin altında yatan diplomatik hamlelerinin amaçlarının nedenleri de irdelenecektir. Kıbrıs, dün olduğu gibi bugün hala stratejik ve jeopolitik konumu itibari ile pek çok gelişmiş ülkenin ilgisini çekmektedir. Avrupa ülkelerinin Türk toplumuna karşı sergilediği olumsuz davranışın Sosyo-psikolojik nedenleri de irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıs, Türk Yunan İlişkileri, Kıbrıs'ın Jeopolitik konumu, Annan Planı.

CYPRUS: MEANING IN TURKISH SOCIETY IN GEOPOLITICAL AND STRATEGIC CONTEXT

Abstract: In this study it will be focused on the geopolitical and strategic importance of Cyprus in Turkish History. At the same time, because of the island's position in the international socio-political arena, Turkey, Greece and the UK's relations will be examined in the realm of sociological aspects of social mobility experienced across these countries. With the passing of the island dominated by Turkey, it will be examined the sociological causes of political and diplomatic aspects of international intrigue endless ambitions of the island. This study will focus on the causes of the EU and the US tolerance policy against *Enosis* ideas and practices. Also in this study, which has influence in the island guarantees as required by the treaty, it will be analyzed sociological and psychological causes of feeling resentment against the Turkish military. In addition, Greece's diplomatic moves of the underlying causes of the principle of self-determination of communities living in Cyprus application request will be considered. Cyprus has drawn the attention of many countries with great strategic and geopolitical position as of today is still like it was yesterday. And finally, in this study, the socio-psychological causes of negative behavior exhibited against the Turkish community of European countries will be discussed.

KeyWords: Cyprus, Turkish-Greek Relations, Cyprus's Geopolitical Position, The Annan Plan.

* Doç. Dr. Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi
1 Enosis: İngilizler tarafından 1930'lu yıllarda Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanması ya da birleşmesi anlamında kullanılmış ideoloji.

Giriş

Günümüzde Jeopolitik ve stratejik bir konuma sahip olan Kıbrıs adası takribi 9 bin yıllık bir geçmişe sahiptir. Ada günümüze kadar onlarca (Hititler, Araplar, Bizanslar, İngilizler vs.) uygarlığın hâkimiyetine girmiş, ada halkı hâkimiyetine geçtiği her uygarlık döneminde insanlık dışı muameleyle karşılaşmıştır. Ada halkı hiçbir dönemde Osmanlı hâkimiyeti altında bulunduğu 307 yıllık (1571-1878 yılları arası) zaman dilimi kadar huzur ve güven içinde olmamıştır. Ada'nın Osmanlı hâkimiyetine geçiş tarihi 1571'dir. 1500'lü yıllarda güçlü bir devlet olan Osmanlı Akdeniz'de stratejik konumundan dolayı korsanların baskılarına uğrayan Ada halkının can ve mal güvenliğini sağlamak ve Ada da barış ve huzurun sağlanması için hâkimiyeti altına almak istemiştir. Bu isteklerinde üç nedenden baskın olmuştur:

a) Stratejik ve jeopolitik konumu gereği Akdeniz'e hâkim olmak için Kıbrıs'ın Fethi zaruriydi. Çünkü o dönemlerde Akdeniz'den geçen gemiler korsanların baskılarına uğruyor, bu güvenli ticaret için korsan hâkimiyeti ve korkularının ortadan kalkması gerekiyordu ve Osmanlı'da bunu yaptı.

b) O dönemde Ortodoks Rumlar Katolik Venediklilerin tasallutu altında insanlık dışı muamele görüyordu ve Osmanlı dış devletlerin tepkisini çekmemek, fethi kolaylaştırmak için ve diplomatik olarak kullandığı " Ortodoks Rumlara yardım" etme olmuştur. Nitekim fetihden sonra Ada'daki Ortodoks Rumların can, mal ve dini özgürlükleri sağlandı ve 307 yıl sorunsuz olarak Ada da herkes kardeşçe yaşadı.

c) Ada'nın fethini cezbeden başka bir neden, Ticari limanlarının her türlü kullanıma elverişli, Anadolu ve Suriye kıyılarına yakın oluşuydu. Ancak, Osmanlı Ada'ya sahip olmayı ticari olduğu kadar askeri açıdan da önemli görmüştür. Ada'nın başka ülkelerin eline geçmesi Osmanlı için her zaman tehlike oluşturabilirdi. Avrupa'da, Avusturya ile barış antlaşması yapılmış, Almanların Venediklere sahip çıkma istememeleri, Fransızlar da ticari imtiyazlarını tehlikeye atmak istememeleri, Doğu'da da İran ile dostane ilişkiler Osmanlılara karşı ittifakı zorlaştıran nedenler arasındaydı. Osmanlı yönetiminde Ada da gerek yönetim, gerek se ticari ve inanç bağlamında toplumun hiçbir kesimi sorun yaşamamıştır. Sorun 1878 den sonra Ada'da etnik ve mezhepsel ideolojilerin vücut bulmasından sonra yaşanmaya başlamıştır.

Kıbrıs Sorununu Nasıl Meydana Geldi?

Osmanlı devlet idaresinde en belirgin güç " adalet ve ekalliyet haklarına riayet " ile birlikte azınlıklara karşı gösterilen hoşgörü, tolerans ve inançlarını yaşamaya gösterilen müsamaha ile birlikte özgürlüklerin yeri büyük olmuştur. Kıbrıs sorununun oluşumunda adil Osmanlı

zihniyeti ile pragmatist İngiliz politikası ve hak ve hukuk tanımayan Yunanistan'ın dış politikasındaki doku uyumsuzluğu (adalette, ahlakta, inançta, temel hak ve özgürlüklerde) belirleyici etmen olmuştur. Osmanlı'nın gerileme dönemiyle birlikte başlayan sorun İngilizlerin stratejik olarak Ada'nın hâkimiyetinde söz sahibi olma ve egemenliği altına alma isteği sorunların yaşanmasında belirgin nedenlerin başında gelir. Nitekim Ada; "1878 yılında, egemenlik hakkı Osmanlı Devletinde kalmak üzere, geçici olarak İngiliz yönetimine verilmişti. Bu durum Birinci Dünya Savaşı'na kadar sürmüştü" (Uçarol, 2000, 744). Ada'nın İngilizlere verilmesinde 1821 Mora ya da yaşanan Yunan ayaklanmasının etkisi büyüktür. İngilizlerin kışkırtmasıyla zaman zaman çeşitli olaylar yaşanmış, ayrıca yaşanan olaylarda 'Ada Rumları ile Ortodoks Kilisesi' etkin rol oynamışlardır. Tarihçiler Kıbrıs sorununu 1821 yılında yaşanan Mora Ayaklanması² ile birlikte başladığını belirtse de sorunun özünde İngiliz kışkırtmasıyla birlikte Rumların Ada'nın Yunanistan'a bağlanması isteği her zaman birinci etmen olmuştur. Yaşanan sorunlar Ada Rumları ve İngilizlerin müşterek planlamaları sonucu gerçekleşmiştir. "İngiltere'nin 1878'de Kıbrıs'a yerleşmesi ise, Rumlar tarafından amaçlarına ulaşmak için yeni bir aşama sayılmıştır. Nitekim 22 Temmuz 1878'de, Kıbrıs'a gelen ilk İngiliz valisi için yapılan karşılama töreninde konuşan Kition Piskoposu'nun, Ada'nın geleceği hakkındaki şu sözleri de bunu göstermekleeydi: **"Büyük Britanya'nın tıpkı İyonyen adalarında olduğu gibi, Kıbrıs'ı da doğal bağları olan anavatan Yunanistan'la birleştirmek için kolaylık göstereceğine güvenimiz vardır"** (Uçarol, age, 745). 1878 "Enosis" düşüncesinin Rum toplumu tarafından benimsenip kabul görmesinde, 1821'deki Mora isyanının etkisi inkâr edilemez. 1878 tarihinden itibaren Ada ile ilgili uluslararası bütün gelişmelerin her kademesinde İngilizleri görmek mümkündür. İngiltere Ada'nın stratejik, jeopolitik ve ticari konumunu bildiği için Uluslararası antlaşmaların tümünde müdahil olmuş ve Ada üzerinde sürekli olarak söz sahibi olmak istemiştir. İngilizlerin Kıbrıs üzerinde hâkimiyet kurma istekleri kamuoyuna deklere ettikleri gibi insani yardım ve arabulucu rol olmayıp, askeri ve ticari yönünü de hesaba katarak Ada'ya sahip olmanın Akdeniz'e, Suriye'ye, Filistin'e ve hatta sonra kurulacak olan İsrail'in de alt yapısını oluşturacaktı. Menfi propaganda yapan İngiliz basınına göre; Türkler riayeti altındaki gayri Müslimlere karşı acımasız ve barbar olarak lanse ediliyordu.

2 *Mora Ayaklanması*: 1821 yılında Yunanlıların Osmanlı Devletine karşı başlattığı, diğer milletler için de isyan ile bağımsızlığın kazanılabileceği umutlarının doğmasına sebep olmuştu. Tarihçiler Mora isyanının Türk tarihi açısından sıradan bir ayaklanma olmadığı aksine Mora isyanı ile tarihte ilk kez Osmanlı hâkimiyetinde bulunan bir Ulu-sun isyan ile bağımsızlığını kazandığı bir isyan olarak zikredilmiştir. Yine tarihçilere göre: 'Rumlar (Yunanlılar) Osmanlı'ya karşı bağımsızlığını kazanmış ilk millettir'.

Zia, o dönemi şöyle zikreder: İngiliz matbuatının şahitlik ettiği-ne göre, İngiliz efkârı umumiyesi, Osmanlı Türklerinin hiçbir zaman medeni olmak vasfını kazanmamış olduğu kanaatinde idi. Türklerin Hristiyan tebaalı vatandaşlarına zulmeden barbar kimseler olduğunu düşünüyorlardı. İngiltere’de Osmanlı sınırları içerisinde yaşayan Hristiyan tebaaya karşı büyük bir alaka duyulmakta idi. İngiliz politikacılar, Hristiyan tebaanın durumunun düzeltilmesi için Babıali’nin zorlanmasını veyahut ta siyaset yoluyla teşvik edilmesini arzuluyorlardı. Hususiyetle muhafazakâr grubu, reformlar sayesinde, kanun karşısında Hristiyanların müsavi muameleye tabi tutulmalarıyla durumlarını düzeltebileceklerine inanıyorlardı. Fakat Liberaller ve halen, Osmanlı İmparatorluğu toprakları üzerinde yaşayan Hristiyan topluluklarına muhtariyet verilmesinin en iyi hal çaresi olduğuna inanıyorlardı³ (Zia, 1975, 10). İngiltere Kıbrıs’ın geleceği ile ilgilendiği kadar, Osmanlı devletinin içişlerine de rahatlıkla müdahil olabilmisti. İngilizler, Osmanlı İmparatorluğunun dağılmasını arzu etmekle yetinmemiş, imparatorluk içinde yaşayan gayri Müslim ve balkan uluslarının geleceği ile de sürekli olarak ilgilenmişlerdi. Bunda Osmanlıya duyulan düşmanlık kadar dinin de büyük bir faktör olduğu söylenebilir. Ancak Rusların Akdeniz’e inme korkusu İngilizleri iki yönlü politikaya uygulanmasını zorunlu kılmış, bunun yegâne nedeni ise İngilizlerin 19. Yüzyılda Ruslardan çekiniyor olmasıydı. Yani, İngiltere Akdeniz’de söz sahibi olabilmek için sadece Kıbrıs ile değil, diğer balkan devletlerinin emniyetini sağlamayı da kendine görev kabul etmişti.

Bu bağlamda “iki yönlü politika XIX. asır başından itibaren Britanya hükümeti tarafından zaman zaman takip edilmişti. 1874’de Başbakan olan Disraeli, Britanya’nın yakın doğu politikasına yeni bir hız ve emperyalist bir görünüş verdi. Geniş tasavvurlu bir insan olan Disraeli, Hindistan ve diğer doğu müstemlekelerinin emniyeti için Britanya’nın Akdeniz’de tamamen yerleşmesi icap ettiği kanaatinde idi. 25 Kasım 1875’de Hidiv’e ait Süveyş Kanalı hisselerinin satın alınması ve Kraliçe Victoria’nın 1 Ocak 1877’de Hindistan İmparatoriçesi olarak ilan edilmesi, bu yolda atılmış ilk adımlardan biriydi. Doğu Akdeniz sahilleri Osmanlı İmparatorluğuna ait olduğundan, an’anevi İngiliz politikasını takip eden, Disraeli, bu konuda parlamentonun tasvibini olamaya muvaffak oldu (Zia, age, 11).

İngiltere 1830-1865 yılları arasında Rusya’ya karşı Osmanlı İmparatorluğuna destek vererek Rusya’nın Ortadoğu’ya yayılmasını engellemeye çalışan bir dış politika benimserken, bu politika 1880 yılında işçi partisinin iktidara gelmesiyle beraber değişmeye başlamıştır. Bu

3 J.A.R. Marrriott, *The Eastern Question*, Oxford, 1951, s. 218-321. Zia, Nasim. *Kıbrıs’ın İngiltere’ye Geçiş ve Adada Kurulan İngiliz İdarası*, 1975, 10.

bağlamda, Osmanlı İmparatorluğunun toprak bütünlüğünün korunmasından, Osmanlı İmparatorluğunun bölünmesini tercih eden bir politikaya geçmiştir. İngiltere'nin bu dış politika çizgi değişikliğinin en önemli uygulama alanlarından biri Kıbrıs olmuştur (Tüzükan, Koldaş, 2013, 73). Belirtmek gerekir ki, Kıbrıs sorununu ve Kıbrıs'ta yaşanan bütün sosyal ve siyasal sorunların her aşamasında İngiltere'yi görmek mümkündür. 1877-1878 Osmanlı Rus savaşında yaşanan toprak kaybı ve Osmanlı devletinin Ayastefanos Anlaşmasını imzalamada zorunda bırakılmasıyla birlikte İngilizler bu durumdan yararlanmasını bildi ve Osmanlı devletine yakınlaşmak istedi. Rusya'nın askeri ve politik gücü yanı sıra Slavcılık politikası da Osmanlı için tehdit oluşturuyordu. Ruslar İstanbul ve Boğazlar hakkındaki düşüncelerini açık bir şekilde beyan ediyorlardı. Osmanlı devletinin balkanlardan ve Adalar üzerindeki uluslararası haklarının sona ermesi isteği sadece Ruslar değil, İngilizler, Fransızlar, Yunanlılar ve Bulgarların da stratejileri arasında idi.

“Başta Rusya olmak üzere, İngiliz ve Fransızlar, Osmanlı İmparatorluğuna karşı sürükledikleri yayılma stratejilerinde, Yunanlıların bu tarihi- psikolojik saplantılarını iyi değerlendirmişler ve yayılmacı Yunan ideolojisi **Megaloİdea**'yı şekillendirerek onları Türkler üzerine saldırtmışlardır” (Özmen, 2005, 170).

Rus Çarıçesi 2. Katerina'nın girişimiyle Avusturya-Macaristan İmparatoru 2. Jasef'le 1789'da yapılan ve “Grek Projesi” adı ile tanınan anlaşmaya göre “**Osmanlılar Avrupa'dan çıkarılacak, Katerina, torunu Konstantin için İstanbul'u Ortodoksluğa geri verecek ve orada bir Grek imparatorluğu kurulacaktı.**” Katerina, Kırım'ın Kerson bölgesinde yapılan bu anlaşmada 2. Josefi “İstanbul Yolu” yazılı zafer takıları altından geçirmişti.⁴ Kıbrıs'ta Türklere karşı uygulanan yıldırma ve baskı politikaları 1700'lü yıllara dayanmaktadır. Temelinde ise Yunan milliyetçiliği vardır.

Zihni İmamzade, K.T. Milli Arşiv Merkezi'nde yaptığı uzun çalışmalarından sonra yazdığı “Osmanlı Yönetiminde Kıbrıs” adlı incelemesinde bu durumu şöyle anlatmaktadır:⁵

“Kıbrıs'ta Türklerin yok edilmesi, Dragoman Hacı Yorgis Kornisos ve zamanın Başdespotu'nun güçlü olduğu dönemde başlar. Birisi siyasi yönden Türklere uygulanan kötü muamele sonucu çıkan isyanları bastırmak için İstanbul yolunu tutmakta ve Türk'ü Türk'e kırdırtmaktaydı. Diğer kazalarda ve küçük karma köylerde zayıf durumda olan Türkleri göçe zorlamakta veya imha etmekteydi. Bunun kanıtı, o dönemdeki Avrupa Konsolosları ve bilhassa Fransız konsolosu

4 Albert Sorel, *Avrupa ve Fransız İhtilali* 1. Cilt MEB yayını 371-398'den Özmen age. 171.

5 İmamzade, Zihni. *Osmanlı Yönetiminde Kıbrıs*, *Söz Gazetesi*. 28 Nisan 1984. Özmen. 78.

Regnault'un verdiği raporlarda belirttikleridir. Bu raporlarda ve Lapit-yu köyü camii vakıfnamesinde 'Çamlı Manastır Ruhbanının Türkleri kıyıma geçtiği' açıklanmaktadır. Mahalli incelemeler yaparak; şimdi hep Rum olan köylerde mezarlık ve buna benzer kalıntılar ipucu alınarak ve yine o yerin Rum sakinlerinden elde edilen bilgilere göre Türk sakinleri yok edilen veya sürülen köyler şunlardır:

Baf Bölgesi: *Aymarina, Aymarinuva, Arminu, Cares, Prodor, Filusa, Panaya, Milya, Grinya, Konya, Anavargos, Paye, Dala, Anarida, Drahibetula, Melamyu, Girit Marut (Dala köyünün asıl adı Dalli'dır)*

Limasol Bölgesi: *Ayindifona, Monagrulli, Agro, Drimiklini, Kuka, Limnat, Abeşa, Kuzusa, Ajevres, Zakaci, Pahna, Arakabas, Dora.*

İskele Bölgesi: *Yalançı (Bazı evlerin üst eşliğinde Ay yıldız var) ve bazı diğer köyler.*

Magosa Bölgesi: *Kumyalık, Ziyamet, Güvercinlik, Afendrika (Aslı: Efendi Ağa'dır), Aynikola, Akatu.*

Lefkoşa Bölgesi: *Galini, Litro, Kambo, Çaristra*" (Özmen, age, 78). Burada asimile politikası uygulanmak istenmiştir; Önce Türk köyleri üzerinde baskı kurulmak istenmiş, daha sonra Türk köyleri göçe zorlanmış ve karma köyler kurulmak suretiyle demografik yapının bozulması suretiyle Rum nüfusun üstünlüğünü sağlamak istenmiş ve köylerin Rumlaştırılması ya da Rum kimliğinin baskın olduğu yerleşim alanlarının hedeflenmesi istenmiştir.

Bu nedenle, Adanın her tarafına serpilmiş köylerde yaşayan Türkler, Rum saldırılarının hedefi oldular. 1907 yılının Lefke, Angastina (Aslan köy), Akarsu olayları; 1909 yılının Gönyeli olayı, 1912 yılının Hamitköy, Leymosun, Lefkara, Monarga, Perapedi, Lakadamya, İpsimlof, Perada, Lefke, Topcu köy, Abohor, Ayermola⁶ olayları İngiliz mahkemelerinde görüşülenlerden ancak birkaç tanesidir.

Adanın İngiltere'ye kiralandığı yıllarda yapılan ilk resmi sayım, Türk Nüfusunu 45 458, Rumları ise 137 631 olarak belirlemiştir. Yani Kıbrıs Türkleri, Rumların 3'te biri kadardır. 1921 sayımında Türkler 51 339, Rumlar ise 244887; 1931'de Türkler 64 245, Rumlar 276 572; 1938'de Türkler 66 459, Rumlar 310 070 olmuştur. Böylece, 50 yıl içinde, Türklerin Rumlara oranı 3 te 1'den 5'te 1'e düşmüş ve bundan sonraki yıllarda da Türkler aleyhine ve Rumlar lehine değişmeye devam etmiştir⁷(Emircan, 2000,82). Sorunu Uluslararası bağlamda kalıcı kılmak ve Kıbrıs'ta bir cumhuriyetin kurulması için yoğun gay-

6 Sebahattin İsmail. *İngiliz Yönetiminde Türk- Rum ilişkileri ve İlk Türk- Rum Kavgaları*, 1997,62-176. Emircan, 82.

7 Hasan Fehmi, *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin El Kitabı*, 49, Emircan, 82.

retler sarf edilmiştir. 1950 sonrası süreçte sorununun kalıcı bir hal almasında Kıbrıslı Rumlar, İngilizler kadar Türk hükümeti ve Dışişlerinin de büyük rol aldıkları görülmüştür. Rum kesimi müzakereler sürerken dahi **“Enosis”** ve **“Megalo idea”** fikrinden vazgeçmemiştir. Süreç bağımsız bir Kıbrıs Cumhuriyetinin 19 Şubat 1959 tarihinde Londra’da imzalanan Zürih antlaşması ile resmîyet kazanabilmiştir. Kıbrıs’ta bağımsız bir cumhuriyet rejiminin kurulması hakkında İngiltere, Türkiye, Yunanistan, Kıbrıs Türk ve Rum Cemaatleri temsilcileri arasında, Londra’da 19 Şubat 1959’da imzalanan veya parafe edilen vesikaların resmi metinleri, 23 Şubat 1959’da Londra, Ankara, Atina ve Lefkoşa’da aynı zamanda (Mahalli saatle 10’da) yayımlanmıştır.

Vesikanın sayısı sekizdir:

1- Kıbrıs meselesinin nihai hal tarzı olarak tanzim ve kabul edilen esas hakkında muhtıra (İngiltere adına Başvekil Harold Macmillan, Yunanistan adına Başvekil K. Karamanlis, Türkiye adına Başvekil A. Menderes tarafından imzalanmıştır.)

2- 11 Şubat 1959’da Zürih’te Türkiye ve Yunanistan Başvekilleri tarafından parafe edilen:

a) Kıbrıs Cumhuriyeti Esas Teşkilatı Vesikası,

b) Garanti Antlaşması,

c) Kıbrıs Cumhuriyeti, Yunanistan ve Türkiye arasında ittifak Antlaşması.

(Bu üç ana vesika Londra’da Fransızcadan İngilizceye çevrilmiş ve orada Fatin Rüştü, Averof, Selwyn Lloyd, Makarios ve Dr. Fazıl Küçük tarafından parafe edilmiştir.)

3- İngiltere Hükümetinin beyanatu (17 Şubat 1959)

4- Garanti Antlaşması’na derç edilecek ek madde.

5- Yunanistan ve Türkiye Hariciye Vekilleri tarafından yapılan beyanat (17 Şubat 1959)

6- Kıbrıs Rum Cemaati Temsilcisi tarafından yapılan beyanat (19 Şubat 1959).

7- Kıbrıs Türk Cemaati Temsilcisi tarafından yapılan beyanat (19 Şubat 1959).

8- Kıbrıs Hakkındaki yeni kararın tatbiki hususunda üzerinde mutabakata varılan tedbirler (Serter, 2014, 15). Adı geçen vesika Antlaşmalarına göre uygulamanın tatbiki süreci bir yılı geçmeyecekti ve bir yıllık süreçten sonra Adanın hükümranlığı İngiltere’den Kıbrıs Cumhuriyetine geçecek ve ivedilikle aşağıdaki tedbirler alınacaktı:

1- Kıbrıs Cumhuriyeti Rum Cumhurbaşkanı, Türk Cumhurbaşkanı Yardımcısı seçimleriyle Kıbrıs Rum ve Türk Meclisleri seçimleri ve Kıbrıs Karma Rum- Türk Meclisi (Teşrii Meclis, Parlamento) seçimi yapılacaktır.

2- Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Anayasası'nı hazırlamak üzere Kıbrıs'ta karma bir Rum- Türk Komisyonu kurulacaktır.

3- İktidarın İngiltere den Kıbrıs Cumhuriyeti'ne devrini hazırlamak ve yeni Cumhuriyetin devlet mekanizmasını teşkilatlandırmak üzere, Kıbrıs'ta Valinin başkanlığı altında bir karma geçici komite kurulacaktır. (Bu komite aynı zamanda Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilk kabine taslağı olacaktır.)

4- Londra antlaşma ve antlaşmalarının nihai şekillerini ve yeni Cumhuriyetin doğuşu ile ilgili meseleleri (Kıbrıs'taki İngiliz üsleri, tabiiyet meseleleri, mali ve iktisadi konular) hakkında hükümetlerin tasvibine sunulacak tasarıları hazırlamak üzere Londra'da bir beşli komisyon kurulacaktır.

Bu komisyonların vazifelerini 19 Şubat 1960'dan önce bitirmeleri gerekmektedir. Kıbrıs Cumhuriyeti devleti mümkün olduğu süratle ve Antlaşmaların imzalanmasından nihayet üç aylık bir devre içinde vücut bulmuş olacaktır (Serter, age, 17). İmzalanan bütün antlaşmalarda paraf atmasına rağmen Kıbrıs Rum tarafı ve Yunanistan imzalarına sadık kalmamış; Bir taraftan sorun çıkarırken diğer taraftan da mağduriyet rolünü ustaca oynamışlardır.

1974 KIBRIS BARIŞ HAREKÂTI

Kıbrıs Cumhuriyetinin 16 Ağustos 1960'da Londra ve Zürih Garantisi ve İttifak Antlaşmalarıyla ilan edilmesi, olayların son bulmasını sağlamamıştı. Yunanistan Enosis'in gerçekleşmemesinden Makarios'u sorumlu tutuyordu. Yunan hükümeti ile Makarios'un uzlaşamamaları Yunan askeri kanadının tepkisine neden olmuştu. Yunan hükümetine göre Enosis'in gerçekleşmesi için Makarios'un iktidardan uzaklaşması gerekiyordu. Makarios'un iktidardan darbe ya da antidemokratik yöntemlerle uzaklaştırılması garantörlük Antlaşması gereği Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahalesini hem zorunlu hem de meşru kılıyordu.

15 Temmuz 1974'de Yunan subayların önderliğindeki Ulusal Muhafız Örgütü, Makarios'u devirip Kıbrıs Helen Cumhuriyeti'ni ilan etti. EOKA-B'nin lideri Nikos Sampson da Cumhurbaşkanlığına getirildi. Makarios Ada'yı terk etme zorunda kaldı. Başbakan Ecevit, garantörlük antlaşması uyarınca, İngiltere'yi ortak hareket etmeye çağırdı. Ancak İngiltere müdahale etmeyince 19 Temmuz 1974'de Türk çıkar-

ma gemileri Ada'ya hareket etme zorunda kaldı. Harekât üç safhada gerçekleştirildi.

Birinci safhada, hava ve kıyı başının tesisive elde bulundurulması,

İkinci safhada, çıkan ve indirilen birliklerin birleştirilmesi,

Üçüncü safhada da harekât alanının genişletilmesi sağlandı (Ulubaş, 2013,237).Ne ABD ne Avrupa ve NATO ülkeleri ne de Yunanistan Türkiye'nin çıkarma yapacağına ihtimal vermiyordu. Bütün olumsuzluklara rağmen Türk hükümeti Kıbrıs'a başarılı bir çıkarma yaptı ve çıkarmanın başarılı olduğu görüldüğünde de ABD ve NATO ülkeleri Kıbrıs'taki çıkarlarını hesaba katarak derhal Ateşkesin sağlanması için girişimde bulundular. Birinci çıkarma sonrasında Türkiye ve Yunanistan neredeyse savaşın eşiğine gelmişti. Türk hükümeti de Güvenlik Konseyi'nin 353 sayılı kararını kabul ederek 22 Temmuz 1974'de saat 17.00 itibariyle ateşkes sağlandı.

353 sayılı kararın 5. Maddesi, Kıbrıs'ta anayasa düzeninin yeniden kurulması amacı ile Türkiye, Yunanistan ve İngiltere hükümetlerinin derhal görüşmelere başlamasını istiyordu. Bu sebeple, üç devletin dışişleri bakanları 25 Temmuz'da Cenevre'de toplandılar ve altı günlük bir çalışmadan sonra 30 Temmuz 1974 'de Cenevre Deklarasyonu denen belgeyi imzalayarak yayınladılar⁸ (Armaoğlu, 804). Bu Deklarasyona göre:

1- 1960 Anayasa düzenini yeniden tesisi hususunda üç dışişleri bakanı mutabık kalmakla beraber, bundan önce alınması gereken bazı acil tedbirler vardır.

2- Kıbrıs'ta taraflar, 31 Temmuz 1974 günü Türkiye saati ile 24.00'de kontrolleri altında buldukları alanları genişletmeyeceklerdir. Yani, bu deklarasyona göre, Kıbrıs'ta ateş-kes çizgisi, 22 Temmuz saat 17.00'deki çizgi değil, 30 Temmuz gece yarısı mevcut olan çizgidir. Çünkü 22 Temmuzdan sonra Rumların saldırıları devam ettiği için, çatışmalar yeniden devam etmiş ve Türk kuvvetlerikontrolleri altındaki alanları genişletmiştir.

3- 30 Temmuz ateş-kes çizgisinde, sadece Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin kontrolü altında olacak bir güvenlik bölgesi tesis edilecektir.

4- Kıbrıs Rum ve Yunan kuvvetlerinin muhasara altında olan bütün Türk bölgelerinden bu kuvvetler çekilecek ve bu Türk bölgeleri Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin koruması altına girecektir.

8 30 Temmuz Deklarasyonu'nun metni: Stebnisand Adam (Eds.) American Foreign Relations 1974,pp. 268-270; Keesing's..., 1974,p. 26709; Dış politika, 1974, Cyprus, pp. 230-232; Hamza Eroğlu, Kıbrıs Uyuşmazlığı ve Kıbrıs Barış Harekatı, ss.70-73; Sarıca, Teziç, Eski yurt, *Kıbrıs Sorunu*, ss. 202-204; Survival, November- December 1974, pp. 300-301. (Armaoğlu, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi, 1914-1995).

5- Kıbrıs'ta anayasa düzeninin yeniden tesisi için üç dışişleri bakanı 8 Ağustosta Cenevre'de yeniden bir araya gelecektir. Fakat anayasa düzeni tesis edilinceye kadar, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Rauf Denktaş, 1960 anayasası gereğince, Cumhurbaşkanı görevini yürütecektir. Fakat bu durum, Kıbrıs geçici Türk Yönetiminin devamına engel olmayacaktır (Armaoğlu, bilatarih,805).

Birinci Barış Harekâtı 20-22 Temmuz 1974' de gerçekleşmişti. Birinci Barış Harekâtı sonrasında 31 Temmuzda imzalanan 1. Cenevre antlaşmasına göre Ada'da iki otonom yönetimin varlığı kabul edildi. Birleşmiş Milletler tarafından oluşturulan güvenlik koridoruna ve alınan kararlara uymayan Rumlar, bu kez 8-13 Ağustos 1974'de 2. Cenevre görüşmesi sağlandı ve bu görüşmede de Türkiye'nin talepleri yerine getirilmediği gibi 1. Cenevre antlaşmasında alınan kararlar da gerçekleşmemişti. Bu durum da 14 Ağustos 1974'te 2. Barış Harekâtı elzem olmuştu. 2. Barış Harekâtı sonrasında Türk Kuvvetleri Ada'nın % 38'ini almış oldu.

İkinci Kıbrıs Harekâtı, birincisinin aksine dünya kamuoyunda "Türkiye'nin aleyhine bir havanın doğmasına neden olmuştur. İlk harekât hukuki bir müdahale mahiyetinde telakki edilmesine rağmen, ikincisi harekât toprak kazanma ve hatta bir işgal olarak anlaşılmıştır. Hiç kimse, Kıbrıs Türk halkının yıllardan beri çekmekte olduğu ıstırapları, Rumların işledikleri cinayetleri ve saldırıları düşünmek dahi istememiştir... Türkiye, Ada da barışın kalıcılığını sağlamak, Ada da yaşayan Türklerin can ve mal güvenliğini garanti altına almak istiyordu. Rumlar antlaşmaya sadık kalmadıkları gibi 14 Ağustos 1974 günü Atlılar köyünde yaşayan tüm Türkleri (57 kişi) kurşuna dizdiler. Buna rağmen Rumlara herhangi bir yaptırım gerçekleşmiyor, suçlanan taraf Türkiye oluyordu. Türkiye 'ye ilk olarak Amerika'nın yapmış olduğu ambargo gerçekleşti. Amerika'nın uyguladığı silah ambargosuna Türkiye'nin cevabı ise, 13 Şubat 1975'te Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin kuruluşu olmuştur. Sınırlar, Kıbrıs Barış Harekâtı ile Türk Silahlı Kuvvetinin ele geçirdiği sınırlardan oluşmaktaydı. Bu gelişmeyle birlikte, Türkiye'nin adadaki durumu daha da kuvvetlenmiş olmaktadır (Şahin, 2003,252). Türkiye'nin güçlü olmasını istemeyen Güvenlik Konseyi Denktaş ile Makarios'un iki toplumlu Federal bir Devletin oluşumu ve Barış Harekâtında Türkiye'nin elde ettiği kazanımları isimlendirmek (adlandırmak) amacıyla 12 Şubat 1977'de Viyana'da toplantı yapmalarını sağladı. Amerika'nın öncülüğünde gerçekleşen bu planların altında Türkiye'nin Kıbrıs'ta elinde bulundurduğu % 38 lik toprakların büyük bir kısmını tekrar geri alınmasını amaçlanmaktaydı. Yani savaşta alınan toprakların masa başında geri almaya çalışma isteği yatıyordu. 3 Ağustos 1977'de Makarios'un ölümünden sonra çözümde tıkanmalar yaşandı.Türk toplumu için adanın tarihi miras

kadar, jeostratejik konumu ve Anadolu'nun dışında Türklerin elinde kalan tek toprak parçasıydı. Türkiye için Kıbrıs hükümetlerin değil devlete mal olmuş bir dava haline gelmişti. Mesele politik mülahazalarla izah edilemeyecek kadar önemliydi.

Kıbrıs meselesinin Türkiye açısından önemi temelde iki ana eksenle ele alınabilir. Birincisi Türkiye'nin tarihi sorumluluklarının bir sonucu olarak oradaki Müslüman Türk toplumunun güvenliğini sağlamaya yönelik beşeri nitelikli eksendir. Osmanlı Devleti'nin küçülmesiyle birlikte terkedilen topraklarda kalan Müslüman unsurların güvenlik ve sürekliliği her zaman Osmanlı- Türk dış politikasının temel parametrelerinden birisi olagelmıştır. Bu konuda bir bölgede gösterilen zaafın yol açacağı dalga etkisi sürekli bir teyakkuz halini gerekli kılmaktadır. Kıbrıs Türk toplumunun güvenliği ve korunması konusunda gösterilecek bir zaaf dalga dalga Batı Trakya ve Bulgaristan'a – hatta ve hatta Azerbaycan ve Bosna'ya yayılabilir. Bu nedenledir ki, Kıbrıs Türk toplumunun korunması sadece bir topluluk açısından değil, diğer Osmanlı bakiyesi toplulukların geleceği açısından da büyük önem taşımaktadır. Kıbrıs meselesini ikinci önemli ekseni ise bu adanın coğrafi konumunun jeostratejik açıdan taşıdığı önemdir (Davutoğlu, 2002, 179). Ancak Türkiye için adanın jeopolitik ve stratejik konumu ecdat bakiyesinin gerisinde kalmıştır. ABD, BM ve AB ülkeleri Ada da kalıcı bir barışın sağlanması için çok çaba sarf ettiler, pek çok müzakere gerçekleşti. Bunlar içinde en kayda değer plan Annan planı olmuştur. Annan planında uzlaşmaz tavır sergileyen taraf yine Rum tarafı olmuştur.

ANNAN PLANI

1 Ocak 1997 ile 31 Aralık 2006 yılları arasında Birleşmiş Milletlerin 7. Genel Sekreteri olarak görev yapan Kofi Annan'ın hazırlamış olduğu planda "Birleşik Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası'nın, ancak federal parlamentonun kabul etmesi ve Kıbrıs Rum Devleti ile Kıbrıs Türk Devleti seçmenlerinin çoğunluğunun ayrı referandumlar aracılığıyla onayı üzerine değiştirilebileceği" belirtilen planda, anayasanın iki temel maddesinin (Birleşik Kıbrıs Cumhuriyeti'ni ve iki kurucu devleti tarif eden maddeler) değiştirilemeyeceği kaydediliyor. Somut olarak Annan planı: "**Türk ve Rum kesimleri halinde bölünmüş Kıbrıs adasının, İngiliz üsleri dışında kalan topraklarda, bağımsız bir devlet (Bağımsız Federal nitelikli) olarak belirlenmesini öneren Birleşmiş Milletler planıdır**". Annan Planı olarak zikredilmesinin nedeni 7. BM Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından hazırlandığı için "Annan Planı" olarak ifade edilmektedir. 2004 yılında Kıbrıs Türk ve Rum kesimlerinde yapılan referandum Kıbrıs sorununun çözümü için tarihi bir fırsat olarak görülmüş, ancak yapılan referandum sonucu Türk tarafı

% 65 oranında evet oyu kullanmasına karşın Rum kesimi ise % 76 hayır demişti. Bütün olumsuzluklara rağmen Türk tarafının uzlaşmacı, Rum kesiminin uzlaşmaz tavrı, Avrupa Birliği ülkeleri tarafından sıradan bir davranış olarak telakki edilmiştir. Ayrıca; ulusal değerlerin bir yana bırakılarak her türlü riski almak kaydıyla AB Vatandaşlığının önerilmesi planın rahatsız edici en belirgin ifadelerinden biri idi.

24 Nisan referandumunda Rum tarafından gelen sonuca kimse şaşırmadı. Hayır, oylarının % 75,8'i bulması, 1974'teki taksimi meşrulaştırmanın yolunu açarken, Rumların 1 Mayıs'ta AB üyesi olmasının vereceği özgüvenle barışı reddetmeleri anlamına geliyor. KKTC'de % 64,9'e ulaşan evet oyları Türk kesiminin izolasyona olan tepkisini göstermektedir. Çıkan sonuçlarla Türk kesimi çözümden ve barıştan yana olduğunu ilan ederken, büyük bir psikolojik kazanç da sağlanmış durumdadır. Artık bundan böyle inisiyatifi elinde tutan Türk kesimi bu kazancı, düşmanlıkları körüklemeden, siyasi kazanca dönüştürmek zorundadır. Ankara'nın atacağı adımların hayati önem taşıyacağı yeni dönem, çok taraflı, çok boyutlu ve dinamik bir diplomasi anlayışını zorunlu kılıyor. Referandum sonucu, KKTC'de bugüne kadar yaşanan her sorunun kaynağını izolasyonla ve siyasi tanınmamışlıkla açıklamaya çalışan siyaset devrinin kapanışına da işaret etmektedir... Rum yönetimi tüm ada adına AB'ye başvurmuştu ve bu nedenle AB kurumları içinde onlara verilen sandalyelerden Kıbrıslı Türklerin de hakkı var. Örneğin, Avrupa Parlamentosunda 6 üye ile temsil edilmesi öngörülen Kıbrıs Cumhuriyetinin 2 sandalyesi Türklere ait. Bu nedenle 6 sandalyenin de Rumlar tarafından doldurulmasını engellemek gerekiyor; çünkü bu durum, açıkça AB müktesebatına aykırı (Şenel, 2004, 27). Referandum'da, Annan Planı'nın kabul edilmemesi yönünde Yunanistan'ın menfi propagandasının etkili olmuştu. Kıbrıs Rum Kesiminin de Uluslararası camia 'ya ikili politikayla verdiği mesaj 'da Güney Kıbrıs Rum Yönetiminin AB'ne katılmayı Türk Kesimini dışarıda bırakacak şekilde gerçekleşmesini sağlamak olmuştu. Bu politikanın altında yatan neden Türkiye'nin AB ülkesi bir devletin toprağını işgal etmiş bir "işgalci" bir konuma düşürmek olacaktı. Uzlaşmaz politikaların uygulanmasında geçmiş yıllarda Kıbrıs Rum Kesiminin ve Yunanistan'ın Türk Kesimine yapılan insanlık dışı uygulamalarda ABD, AB ve BM nezdinde hiçbir yaptırımın uygulanmaması etkili olmuştur. Annan Planının "Federal Hükümet ve Kurucu Devletlerin Yetkileri" başlığı bölümünde, Plan uyarınca, her alanda tamamen eşit oldukları belirtilen Kıbrıs Türk ve Kıbrıs Rum devletlerine tanınan yetkiler de aynı olacaktı. Buna göre, iki kurucu devlet, şu alanlarda yetkili olacak:

"Asayiş ve kamu güvenliği, turizm, kurucu devlet seviyesinde adli sistemin yönetimi, spor ve eğitim, sanayi ve ticaret, balıkçılık ve tarım,

çevrenin korunması, sosyal güvenlik ve çalışma yaşamı, sağlık, şehir ve bölgesel planlama, aile, şirketler ve ceza hukuku.”

Planda, kurucu devletlerin ve federal hükümetin ayrı polis teşkilatlarına sahip olmaları öngörülüyor.

Plana göre, her iki kurucu devlette de eşit sayıda personelle hizmet verecek olan federal polis, “Kıbrıs'ın sınırlarını denetleme, federal görevlileri, binaları ve gayrimenkulü ve yabancı yetkililerle diplomatik misyonları koruma” görevlerini üstlenecek.

Plan ayrıca, federal ve kurucu devlet polis görevlilerinden oluşan bir ortak soruşturma bürosu oluşturulmasını öngörüyor. İki kurucu devletin de eşit sayıda görevliyle temsil edileceği büro, federal başsavcıya karşı sorumlu olacak.

Planın son şekline göre, Kuruluş Anlaşması'nın yürürlüğe girmesiyle yasal olarak Kıbrıs Rum Devleti'nin bir parçası olacak olan toprak ayarlamasına tabi bölgeler, 3 yılı geçmeyecek geçici bir süre için Kıbrıs Türk Devleti tarafından yönetilecek.⁹ Annan Planı'nın tam anlamıyla Türklerin lehinde olduğunu söylemenin zor olduğunu kadar aleyhinde bir plan olduğunu ifade etmek de zordu. Dış baskıların ortadan kalkması, iki toplumun mahkeme ve polis güçlerinin oluşması ve belirsizliğin ortadan kalkması bir kazanım olacaktı. Fakat Rum kesimi başından beri olumlu adım atmaya yanaşmadığı gibi Barış Harekâtından beri sergilediği uzlaşmaz tutumuna devam ediyordu. Ada'da uzlaşmaz tavırların ana kaynağı hep Kıbrıs Rum Kesimi olmuştu.

1. Barış Harekâtından sonra Rumların Türklere uyguladığı bazı katliam ve hukuk dışı eylemler şunlardır:

12 Ağustos 1974 Rumlar, Kıbrıs'taki Ayakebir köyüne saldırarak buradaki Türkleri katletti.¹⁰

14 Ağustos 1974 Türkler, 2. Cenevre Görüşmelerinden çekildi ve Barış Harekâtının ikinci safhası başladı. Aynı gün Rumlar, Atlılar köyünde bulabildikleri tüm Türkleri (57 kişi) kurşuna dizildi. Ayrıca Murat Ağa Sandallar köylerindeki tüm Türkleri (89 kişi) öldürerek çukurlara gömdü ve Baf'ta beş Türk'ü öldürdü.

15 Ağustos 1974 Rumlar Taşkent, Tatlısu ve Terazı köylerinden 50 Türk'ü kurşuna dizdi.

16 Ağustos 1974 Türk birlikleri Lefke-Lefkoşa-Mağusa hattını çizdi. 19:00 da ateşkes yürürlüğe girdi. Bu arada Rumlar Baf, Larnaka ve Limasol'un çeşitli köylerindeki 100'e yakın Türk'ü öldürdü.

9 www.abbulteni.org/pdf/ ANNA PLANI tr. 10.09.2015.

10 *Karizma. Entelektüel Birikimin Potası*. Üç aylık Düşünce Dergisi. Nisan-Mayıs- Haziran 2004. Yıl 5. Sayı 18. S109-110.

17 Ağustos 1974 Türk birlikleri gerilla saldırıları düzenleyen Rum askerlerinden Karpaz Yarımadası'nı arındırdı. Son olarak, ateşkes ihlallerini gerekçe göstererek Yeşilirmak bölgesinde mahsur kalan Türkleri kurtardı.

1 Kasım 1974 BM Genel Kurulu aldığı kararda iki toplumun eşitliğini kabul etti ve "Kıbrıs Hükümeti'nden" söz etmeyerek iki toplum liderinin, eşitlik esasıyla, Kıbrıs sorununa siyasi bir çözüm bulmaları için görüşmeye davet etti.

5 Şubat 1975 Harekât nedeniyle ABD Türkiye'ye ambargo koydu.

13 Şubat 1975 Kıbrıs Otonom Türk Yönetimi, çok partili demokratik sisteme geçmek ve eşitlik temelinde bir federasyon oluşturmak için gerekli federe birimlerden Türk kanadını oluşturmak amacıyla Kıbrıs Türk Federe Devleti'ni ilan etti.

31 Temmuz 1975 2 Ağustos 1975'e kadar Viyana'da yapılan toplumlararası görüşmeler sonucu Nüfus Mübadelesi Antlaşması imzalandı. İsteyen Rum ve Türkler kuzeyden güneye ya da güneyden kuzeye geçirildi.

15 Kasım 1983 Kıbrıs Türk Halkı, "self determinasyon" hakkını kullanarak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyet'ini ilan etti.

11 Kasım 2002 Annan Planı oluşturuldu.

17 Mayıs 2003 Başbakan Erdoğan, Kıbrıs Rum kesimi vatandaşlarının 22 Mayıs'tan itibaren Türkiye'ye vizesiz geçiş yapabileceklerini açıkladı.

22 Mayıs 2003 Türkiye'nin Kıbrıs Rum Kesimi vatandaşlarına vizesiz geçiş hakkı tanımmasının ardından, sağlık personelinin oluşan turist gurubu İstanbul'a geldi.

28 Ocak 2008 Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan, 1 Mayıs 2004 tarihinde Kıbrıs'ın bir bütün olarak AB'ye üye olabilmesi için tarafların mart ayı sonuna kadar anlaşma sağlaması gerektiğini söyledi. Annan, mart sonuna kadar anlaşma sağlanması halinde tarafların nisan ayı içinde eşzamanlı referandum yapabileceklerini belirtti.

SONUÇ

Kıbrıs Rum Kesiminin Adanın tümü üzerinde egemen olma arzusu ve Türkleri azınlık statüsünde tutma siyaseti toplumlararası uyumsuzluğun ana kaynağını oluşturmuştur. Ancak Türkiye için Kıbrıs bölgesinde küresel ve bilhassa bölgesel bir aktör olabilmek için hayati bir konuma sahiptir. Kıbrıs'ın bu hayati konumunu bilen bütün küresel güçler dengeleri sağlamak için Kıbrıs üzerinde egemenlik sağlamaya çalışmışlardır. Kıbrıs Türk milliyetçiliğinin zihninde simgeleşmiş partiler üstü bir hal atmıştır. Öyle ki, siyasilerin uzlaşa sağlama bağlamında yarıştıkları biricik dava haline gelmiştir: Kıbrıs için "Kıbrıs Türk toplumunun korunması sadece bir topluluk açısından değil diğer Osmanlı bakiyesi toplulukların geleceği açısından da büyük önem taşımaktadır."¹¹ "Ada coğrafi konumu itibarıyla yurdumuzun güvenliği için çok önemlidir. Adada muhasım bir güç bulunursa bu güç Anadolu'nun güney ve güneydoğusunu etkileyebilme imkân kabiliyetini elde eder."¹² "Kimine göre bir anlamda Kurtuluş Savaşının gururu uzak bir aralıktan sonra çok değişik bir olay dolayısıyla ve çok değişik bir biçimde geri gelmişti."¹³ "Kıbrıs'ta yaşayan 200 bin Türkün barış ve güvenlik içinde yaşamasını sağlamak Türkiye'nin milli ve vicdani görevidir. Bu sorumluluğu yerine getiremeyen bir Türkiye kendisini ayakta tutan manevi gücü ve özgüveni kaybeder, kendi yüzüne bakamaz."¹⁴ "Kıbrıs meselesi bizim açımızdan esir Türklerin hürriyet davasıdır... Kıbrıs meselesinin bağlı bulunduğu büyük dava" dış Türkler "esir Türkler" davasıdır ve bu dava Adriyatik'ten Çin denizine kadar olan coğrafyayı kapsamaktadır"¹⁵ (Varlı, İbrahim, Birikim, 2004.181). AB'nin ve BM'lerin kararlarına uyan Türk tarafı olmasına karşın, referandumda "hayır" demekle adanın birleşmesini istemeyen Rum tarafı ve Yunanistan olmuştur. Öyle ki, ABD yönetimi Kıbrıslı Rumların "hayır" kararını BM planına karşı bir darbe olarak tanımlamışken, AB komisyonu da Türk tarafının "evet" kararını sevinçle karşılamıştı. Bu davranışı ile komisyon Türk tarafının uzlaşmacı rol oynadığının kanaatine varmış oldu. İdeolojik nedenlerden dolayı Kıbrıs sorunundaki çözümsüzlük günümüze dek devam etmektedir.

11 Ahmet Davutoğlu, *Stratejik Derinlik*, Küre Yayınları, İstanbul, 2003.s.179.

12 Genelkurmay Başkanı Hilmi Özkök'ün açıklaması, *Cumhuriyet*, "Anadolu'ya hapsolürüz uyarısı", 9 Ocak 2003.

13 Mümtaz Soysal, Aklını Kıbrıs'la bozmak, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1995.s.164.

14 Doğu Perinçek, "Kıbrıs insanlığın ön cephesidir", *Teori Dergisi*, Ocak 2003, Sayı:156, s.23.

15 Aykut Edibali, *Kıbrıs'ın Kitabı*, Otağ Yayınevi, İstanbul, 1974, s.113.

KAYNAKÇA

- Armaoğlu, Fahir. *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*. 1914-1995. Alkım Yayınevi. İstanbul.(Bilatarih).
- Davutoğlu, Ahmet. *Stratejik Derinlik. Türkiye'nin Uluslararası Konumu*. Küre Yayınları. İstanbul. 2002.
- Emircan S. Mehmet. *Kıbrıs Türk Toprağıdır*. KKTC'nin 17. Kuruluş Yıldönümü Anısına. TÜRKAR. I. Cilt. Ankara. 2000.
- Karizma. Düşünce Dergisi*. Nisan-Mayıs- Haziran 2004. Yıl: 5, Sayı: 18. İstanbul.
- Özmen, Süleyman. *Avrasya'nın Kurulma Noktası KIBRIS*. IQ KÜLTÜRSANAT YAYINCILIK. İstanbul, 2005.
- Serter, Vehbi Zeki. *Adım Adım Kıbrıs Cumhuriyeti (1960-1963)*. Genelkurmay Personel Başkanlığı Askeri Tarih ve Strateji Etüt (ATASE) Daire Başkanlığı Yayınları. Ankara. 2014.
- Şahin, Enis. *Birinci Dünya Savaşı'ndan KKTC'nin Kuruluşuna Kadar KIBRIS*. Cumhuriyetimizin 80. Yılına Armağan. Sakarya Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları. Sakarya. 2003.
- Şenel, Muzaffer. KKTC'nin İzolasyonuna "OHİ" . *Anlayış*. Mayıs 2004 Aylık Siyaset, Ekonomik, Toplum Dergisi. Sayı: 12. İstanbul.
- Tüzünkan, Murat, Koldaş, UMUT. *Hükümlerlikten Annan Planına: Ana Hatlarıyla İngiltere Dış Politikasında Kıbrıs. 1878-2004*. Akademik ORTA DOĞU, cilt 8, Sayı,1, İstanbul, 2013.
- Uçarol, Rifat. *Siyasi Tarih, (1789-1999)* Filiz Kitapevi, İstanbul, 2000.
- Ulubaş, Tolga. *Türkiye Tarihi*. Geçmişten Günümüze Türkiye. CNR Studioö-conhouse. İstanbul, 2013.
- Varlı, İbrahim. *Kıbrıs Sorununun, Türk Milliyetçiliği Fikrinin Oluşumuna Ve Sürdürülmesine Etkisi*. *Birikim*, Mayıs 2004. Sayı: 181.
- Zia, Nasim. *Kıbrıs'ın İngiltere'ye Geçiş ve Adada Kurulan İngiliz İdaresi*. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1975.